O‘ZBEKISTONDA DAVLAT XARIDLARINING STATISTIK TAHLILI: IQTISODIY SAMARADORLIK, RAQOBAT VA TEJALGAN MABLAG‘LAR

Zuparov Sardorbek Farrux o‘g‘li.
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, talaba
e-mail:prime2019yoz@gmail.com,+99877-021-38-79

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekistonda davlat xaridlarining statistik ko‘rsatkichlari, iqtisodiy samaradorligi va raqobat muhiti ko‘rib chiqilgan. Unda xaridlarning umumiy hajmi, raqobatli xaridlar orqali tejalgan mablag‘lar, tadbirkorlik subyektlarining ishtiroki, yashil xaridlar hamda Raqobat qo‘mitasi 2025-yilda aniqlagan raqobatga zid harakatlar tahlil qilingan. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat xaridlari to‘g‘risida”gi Qonunida davlat mablag‘laridan oqilona, tejamkor va samarali foydalanish, ochiqlik, shaffoflik hamda raqobatni ta’minlash asosiy tamoyillardan biri sifatida belgilangan. Tadqiqotda 2024-yil yakunlari va 2026-yilning birinchi yarim yilligi ma’lumotlari qiyoslanib, tejamkorlik darajasi jami xaridlarga va raqobatli xaridlarga nisbatan alohida hisoblangan. Natijalar asosida statistik hisobotlarni yagona metodologiyaga o‘tkazish, tejash hisobini ochiq ko‘rsatish va raqobatni elektron monitoring qilish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *davlat xaridlari, statistik tahlil, iqtisodiy samaradorlik, raqobat, tejalgan mablag‘lar, davlat byudjeti, tadbirkorlik, yashil xaridlar, monitoring.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются статистические показатели государственных закупок в Узбекистане, их экономическая эффективность и состояние конкурентной среды. Особое внимание уделено общему объёму закупок, средствам, сэкономленным за счёт конкурентных закупок, участию субъектов предпринимательства, экологическим закупкам и антиконкурентным действиям, выявленным в 2025 году. В Законе Республики Узбекистан «О государственных закупках» рациональное, экономное и эффективное использование государственных средств, открытость, прозрачность и обеспечение конкуренции определены в качестве основных принципов. На основе данных за 2024 год и первое полугодие 2026 года разработаны предложения по единой методологии статистики, раскрытию порядка расчёта экономии и усилению электронного мониторинга конкуренции.*

Ключевые слова: *государственные закупки, статистический анализ, экономическая эффективность, конкуренция, сэкономленные средства, государственный бюджет, предпринимательство, экологические закупки, мониторинг.*

Abstract: *This article examines statistical indicators of public procurement in Uzbekistan, their economic efficiency and the state of competition. It covers total procurement volume, savings from competitive procurement, business participation, green procurement and anti-competitive practices identified in 2025. The Law “On Public Procurement” sets*

rational, economical and efficient use of public funds, openness, transparency and competition as core principles. Using data for 2024 and the first half of 2026, the study proposes a unified statistical methodology, transparent calculation of savings and electronic monitoring of competition.

Key words: *public procurement, statistical analysis, economic efficiency, competition, savings, state budget, business participation, green procurement, monitoring.*

KIRISH

Davlat xaridlari davlat moliyasini boshqarish tizimining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Davlat tashkilotlari tovarlar, ishlar va xizmatlarni xarid qilish jarayonida katta miqdordagi byudjet va korporativ mablag‘lardan foydalanadi. Shu sababli xaridlarning hajmi, iqtisodiy samaradorligi, raqobat darajasi va tejalgan mablag‘larni statistik jihatdan o‘rganish davlat mablag‘laridan oqilona foydalanishni baholashda muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 22-apreldagi O‘RQ-684-son “Davlat xaridlari to‘g‘risida”gi Qonunida mablag‘lardan oqilona, tejamkor va samarali foydalanish, ochiqlik, shaffoflik va raqobat davlat xaridlarining asosiy tamoyillari sifatida belgilangan [1]. Bu tamoyillar faqat huquqiy talab bo‘lib qolmasligi, ularning amalda bajarilishi statistik ko‘rsatkichlar orqali o‘lchanishi lozim. Xaridlar natijalarini baholashda OECD samaradorlik, qonunchilikka muvofiqlik va strategik maqsadlarga erishishni birgalikda hisobga olishni tavsiya etadi [2], xarid xavflarini esa jarayonning barcha bosqichida aniqlash va baholash zarurligini ta’kidlaydi [3].

Mazkur mavzuning dolzarbligi davlat xaridlarining katta moliyaviy hajmi bilan bog‘liq. Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma’lumotiga ko‘ra, 2024-yilda O‘zbekistonda jami 248,6 trln so‘mlik davlat xaridlari amalga oshirilgan, raqobatli xaridlar natijasida 13,9 trln so‘m mablag‘ iqtisod qilingan va 268 mingdan ortiq tadbirkorlik subyekti xaridlarda ishtirok etgan [4]. 2026-yilning birinchi yarim yilligida esa xaridlar hajmi 188,4 trln so‘mga yetgan, shundan 72,9 trln so‘mi byudjet buyurtmachilari, 115,5 trln so‘mi korporativ buyurtmachilar hissasiga to‘g‘ri kelgan. Shu davrda raqobatli xaridlar ulushi 60 foizga yaqin bo‘lib, 7,8 trln so‘m mablag‘ iqtisod qilingan [5].

Biroq xaridlar samaradorligini faqat umumiy hajm yoki tejalgan mablag‘ bilan baholash yetarli emas. Raqobat darajasi, ishtirokchilar soni, narxlarning asoslanganligi, shartnomalarning bajarilishi va mahsulot sifati ham muhim ko‘rsatkichlardir. Shu sababli statistik ma’lumotlarni birgalikda tahlil qilish xarid tizimining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini beradi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi O‘zbekistonda davlat xaridlarining statistik ko‘rsatkichlarini o‘rganish, iqtisodiy samaradorlikni tejalgan mablag‘lar bilan bog‘liq holda baholash, raqobat holatini tahlil qilish va statistik hisobni takomillashtirish yo‘llarini aniqlashdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Davlat xaridlarini statistik tahlil qilish masalalari milliy qonunchilikda, rasmiy axborotlarda va xalqaro tashkilotlar tadqiqotlarida yoritilgan.

O‘zbekiston amaliyotida xaridlarning huquqiy asoslari “Davlat xaridlari to‘g‘risida”gi Qonunda belgilangan [1]. 2025-yil 26-dekabrdagi PF-259-son Farmonda 2030-yilgacha raqobatli xaridlar ulushini 80 foizga, iqtisod qilingan mablag‘ miqdorini 25 trln so‘mga va mahalliy mahsulotlar ulushini kamida 85 foizga yetkazish maqsadlari ko‘rsatilgan [6]. Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 8-sentabrdagi 480-son qarorida esa xarid predmetining o‘rtacha bozor va boshlang‘ich narxini aniqlash mexanizmi nazarda tutilgan [7]. Xaridlar to‘g‘risidagi e’lonlar, natijalar va ishtirokchilar takliflari rasmiy portalda jamlanadi [8], byudjet tashkilotlarining xarid rejalari esa alohida ochiq ma’lumotlarda berilgan [19].

Rasmiy statistik ma’lumotlar Iqtisodiyot va moliya vazirligining 2024-yil yakunlariga oid axborotida [4] hamda Sanoat kooperatsiyasi va davlat xaridlari agentligining 2026-yil birinchi yarim yilligi ma’lumotida [5] keltirilgan. Raqobat qo‘mitasi tanlov savdolari va aniqlangan raqobatga zid harakatlar bo‘yicha ko‘rsatkichlarni e’lon qilgan [14], ayrim ta’lim tashkilotlarida affillangan ishtirokchilar bilan tuzilgan shartnomalar haqida ham rasmiy ma’lumotlar mavjud [15].

Xalqaro tajribada UNCITRAL namunaviy qonuni raqobat, shaffoflik, xolislik va mablag‘lardan maqbul foydalanishni asosiy tamoyil sifatida belgilaydi [9; 13]. Jahon banki xarid ma’lumotlarini raqamli tahlil qilish bozor tendensiyalarini kuzatish va ma’lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish imkonini berishini ko‘rsatadi [10]. OECD materiallarida korrupsiya, manfaatlar to‘qnashuvi, kelishilgan savdolar va samarasiz xarajatlar asosiy xavf sifatida qaraladi [11; 16], 2015-yilgi tavsiya [12] va 2025-yilgi hisobot [17] esa shaffoflik, elektron xaridlar, risklarni boshqarish va hisobdorlikni ilgari suradi. Barqaror rivojlanish maqsadlarining 12.7-bandi ekologik jihatdan barqaror xaridlarga bag‘ishlangan [18], mas’uliyatli biznes bo‘yicha tadqiqotlar esa xaridni faqat narx bilan emas, uzoq muddatli natijalar bilan baholash zarurligini ko‘rsatadi [20].

Mavjud adabiyotlarni o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, davlat xaridlari statistikasida uchta yo‘nalish ajralib turadi. Birinchisi — xaridlar hajmi va tejalgan mablag‘lar, ikkinchisi — raqobat darajasi va xavflar, uchinchisi — xaridlarning barqaror rivojlanishga qo‘shgan hissasi. Ushbu yo‘nalishlarni birgalikda o‘rganish xaridlar tizimining haqiqiy holatini aniqroq ko‘rsatadi.

Asosiy tushunchalar

Davlat xaridlarining statistik tahlili: xaridlarning hajmi, soni, usullari, tejalgan mablag‘lari, ishtirokchilari va raqobat holatiga oid rasmiy ma’lumotlarni yig‘ish, tizimlashtirish va solishtirish jarayonidir.

Tejalgan mablag‘: xarid predmetining boshlang‘ich narxi bilan shartnoma qiymati o‘rtasidagi farq. Bu ko‘rsatkich narx bo‘yicha natijani ifodalaydi, ammo mahsulot sifati va foydalanish xarajatlarini o‘z ichiga olmasligi mumkin.

Raqobatli xarid: bir nechta yetkazib beruvchi o‘rtasida narx va sifat bo‘yicha tanlov yuzaga keladigan xarid usuli.

Raqobatga zid harakat: savdo tartibining buzilishi, ishtirokchilar faoliyatini muvofiqlashtirish, ayrim ishtirokchilar uchun imtiyozli sharoit yaratish va affillanganlik kabi raqobatni cheklovchi holatlar.

Yashil xaridlar: ekologik talablarga javob beradigan tovar, ish va xizmatlarni xarid qilish. Bu tushuncha BMTning barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida ham ko‘rib chiqiladi [18].

Tejamkorlik darajasi: tejalgan mablag‘ning shu tejash tegishli bo‘lgan xarid hajmiga nisbati, foizda ifodalanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda davlat xaridlarining statistik holatini o‘rganish uchun tavsifiy statistik tahlil, qiyosiy tahlil, ulushlarni hisoblash va tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Asosiy manba sifatida Iqtisodiyot va moliya vazirligining 2024-yil yakunlari bo‘yicha axboroti, Sanoat kooperatsiyasi va davlat xaridlari agentligining 2026-yil birinchi yarim yilligi ma’lumotlari, Raqobat qo‘mitasining hisobotlari hamda normativ-huquqiy hujjatlar olindi.

Tavsifiy tahlil orqali xaridlarning umumiy qiymati, tejalgan mablag‘lar, yashil xaridlar va tadbirkorlar soni o‘rganildi. Ulushlar “ko‘rsatkich / jami qiymat × 100” tartibida hisoblandi. Qiyosiy tahlilda 2024-yilning yillik va 2026-yilning olti oylik ko‘rsatkichlari, shuningdek 2023-yil va 2025-yil raqobat ma’lumotlari ko‘rib chiqildi.

Tadqiqotda ikki cheklov hisobga olindi. Birinchidan, yillik va yarim yillik ma’lumotlarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri solishtirib, xaridlar oshgan yoki kamaygan degan xulosa chiqarib bo‘lmaydi. Ikkinchidan, 2023-yil va 2025-yil raqobat ma’lumotlarining qamrovi hamda hisoblash usuli bir xil ekani tasdiqlanmagan. Tadqiqot rasmiy e’lon qilingan ma’lumotlarga asoslangani uchun aniqlangan bog‘liqliklar sabab-oqibat munosabati sifatida talqin qilinmaydi.

Davlat xaridlarining statistik holati

O‘zbekistonda davlat xaridlarining hajmi katta iqtisodiy ahamiyatga ega. 2024-yilda 248,6 trln so‘mlik xaridlar amalga oshirilgan, ular qariyb 1,8 mln shartnomani qamragan [4]. 2026-yilning birinchi yarim yilligida xaridlar hajmi 188,4 trln so‘mni tashkil etgan: shundan 72,9 trln so‘mi byudjet, 115,5 trln so‘mi korporativ buyurtmachilarga to‘g‘ri keladi [5]. Bu jami xaridlarning qariyb 39 foizi byudjet, 61 foizi korporativ buyurtmachilar hissasiga to‘g‘ri kelishini bildiradi. Demak, xaridlar bozorining katta qismi byudjetdan tashqarida shakllanadi va “davlat xaridlari” deganda faqat byudjet mablag‘larini tushunish tasvirni noto‘g‘ri ko‘rsatadi.

Tejalgan mablag‘lar bo‘yicha 2024-yilda raqobatli xaridlar natijasida 13,9 trln so‘m iqtisod qilingan va 268 mingdan ortiq tadbirkor xaridlarda ishtirok etgan [4]. 2026-yil birinchi yarim yilligida raqobatli xaridlar qiymati 112,9 trln so‘mni, ya’ni jami xaridlarning qariyb 60 foizini tashkil etgan va 7,8 trln so‘m mablag‘ tejalgan [5]. Tejamkorlik darajasi ikki xil hisoblanishi mumkin. Jami xaridlarga nisbatan u 2024-yilda taxminan 5,6 foizni (13,9 / 248,6), 2026-yil birinchi yarim yilligida taxminan 4,1 foizni (7,8 / 188,4) tashkil etadi. Tejash faqat raqobatli usulda o‘tgan xaridlarga tegishli bo‘lgani uchun 2026-yil birinchi yarim yilligi bo‘yicha raqobatli xaridlarning o‘ziga nisbatan hisoblash aniqroq natija beradi: 7,8 / 112,9 ≈ 6,9 foiz. 2024-yil uchun raqobatli xaridlar qiymati manbada keltirilmagani sababli bunday hisob bajarilmadi, bu ham statistik ma’lumotlardagi bo‘shliqlardan biridir.

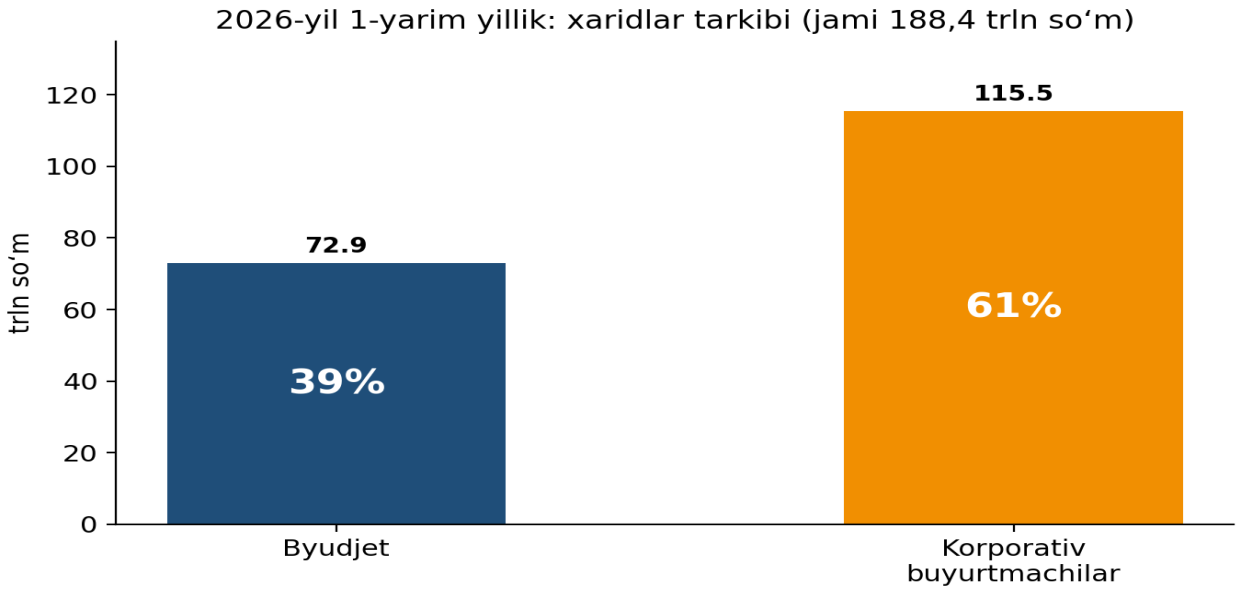
Yashil xaridlar 2024-yilda 48,8 trln so‘mni tashkil etgan [4]. Uning jami xaridlardagi ulushi 48,8 / 248,6 × 100 ≈ 19,6 foiz, vazirlik bu ko‘rsatkichni 20 foizgacha yaxlitlagan. Ko‘rsatkich davlat xaridlari orqali ekologik jihatdan barqaror mahsulotlarga talabni oshirish imkoniyati mavjudligini bildiradi, biroq u ekologik natijaning o‘zini ko‘rsatmaydi.

Raqobat holati bo‘yicha Raqobat qo‘mitasi 2025-yilda boshlang‘ich qiymati 18,8 trln so‘m bo‘lgan 23 001 ta davlat xaridini o‘rgangan. 16 135 ta savdo jarayonida jami 28 304 ta raqobatga zid harakat aniqlangan [6]. Demak, o‘rganilgan xaridlarning 16 135 / 23 001 ≈ 70,1 foizida kamida bitta buzilish qayd etilgan. Bu ulush barcha xaridlarning emas, qo‘mita tanlab o‘rgangan xaridlarning ulushi hisoblanadi. Nazorat odatda xavfi yuqori ko‘ringan savdolarga qaratilgani sababli 70,1 foiz butun tizimdagi buzilish darajasini bildirmaydi. 2023-yilda esa 62 465 ta tanlov savdosi o‘rganilib, 18 738 tasida (taxminan 30 foiz) jami 27 730 ta buzilish aniqlangan [14]. 2023-yil va 2025-yil ma’lumotlarining qamrovi turlicha bo‘lgani uchun ularni o‘sish yoki kamayish dinamikasi sifatida talqin qilish to‘g‘ri emas. Shuningdek, buzilishlar soni bevosita moliyaviy zarar miqdorini ko‘rsatmaydi: zararni baholash uchun shartnoma qiymati, bozor narxi va haqiqatda yetkazilgan mahsulot alohida tahlil qilinishi kerak.

2030-yilgacha maqsadli ko‘rsatkichlar PF-259-son Farmonda belgilangan [6]. Unga ko‘ra raqobatli xaridlar ulushi boshlang‘ich 58 foizdan 2026-yilda 70 foizga, 2030-yilda 80 foizga oshirilishi, iqtisod qilingan mablag‘ 14 trln so‘mdan 2026-yilda 18 trln so‘mga, 2030-yilda 25 trln so‘mga yetkazilishi, mahalliy mahsulotlar ulushi 68 foizdan 85 foizga ko‘tarilishi, xaridlar uchun mas’ul xodimlarning malakasi oshirilgan ulushi esa 60 foizdan 98 foizga yetkazilishi ko‘zda tutilgan. 2026-yilning birinchi yarim yilligi natijalari bilan solishtirilganda raqobatli xaridlar ulushi (taxminan 60 foiz) yil maqsadi (70 foiz)dan ortda, tejalgan 7,8 trln so‘m esa yillik rejadagi 18 trln so‘mning qariyb 43 foizini tashkil etadi. Bu yarim yillik va yillik ko‘rsatkichlarni solishtirishga asoslangan taxminiy baho bo‘lib, yil oxirigacha ikkinchi yarim yillikda sezilarli o‘sish talab etilishini ko‘rsatadi.

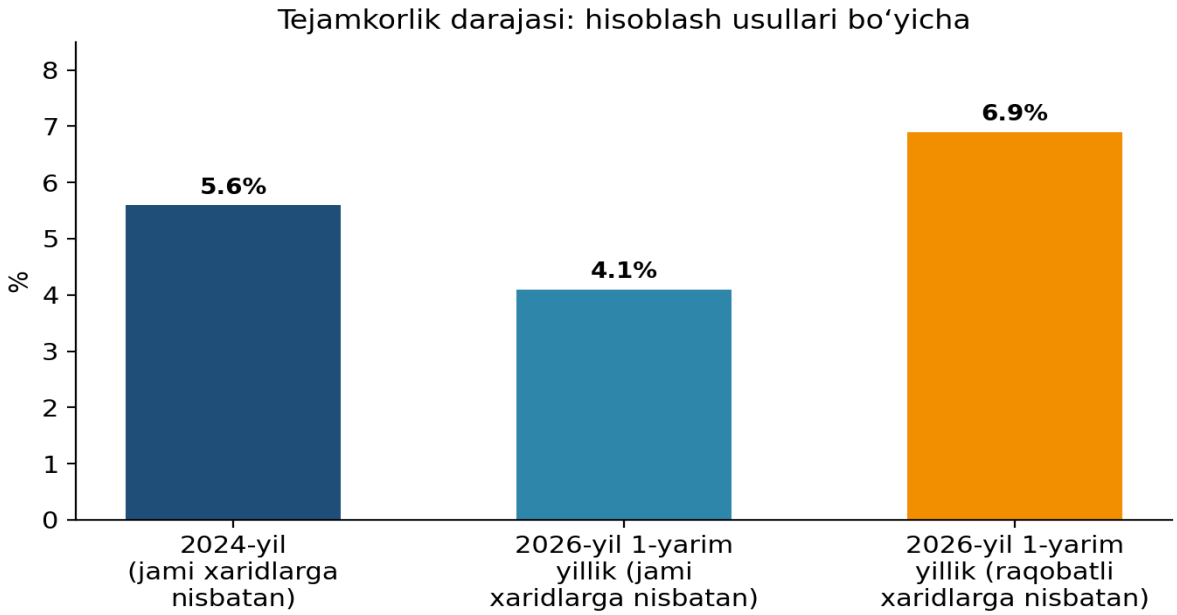
O‘zbekistonda davlat xaridlari: gistogrammalar

Manbalar: 2024-yil va 2026-yil 1-yarim yillik xaridlar statistikasi, Raqobat qo‘mitasi ma’lumotlari, PF-259-son Farmon

1-rasm. Xaridlar tarkibi: byudjet va korporativ buyurtmachilar (2026-yil 1-yarim yillik)

Jami 188,4 trln so‘mning 72,9 trln so‘mi (≈39%) byudjetga, 115,5 trln so‘mi (≈61%) korporativ buyurtmachilarga to‘g‘ri keladi. Bozorning katta qismi byudjetdan tashqarida shakllanadi.

2-rasm. Tejamkorlik darajasi

Jami xaridlarga nisbatan 2024-yilda 13,9/248,6 ≈ 5,6%, 2026-yil 1-yarim yilligida 7,8/188,4 ≈ 4,1%. Tejash faqat raqobatli xaridlarga tegishli bo‘lgani uchun 7,8/112,9 ≈ 6,9% aniqroq ko‘rsatkich.

Statistik tahlilni va xarid samaradorligini baholashni takomillashtirish yo‘llari

Davlat xaridlari bo‘yicha statistik ma’lumotlar xaridlar hajmi, raqobat darajasi, tejalgan mablag‘lar va tadbirkorlar ishtirokini baholashga imkon beradi. Biroq tahlilning aniqligini oshirish uchun quyidagi yo‘nalishlarga e’tibor qaratish lozim.

Birinchi yo‘nalish — ko‘rsatkichlarni yagona metodologiya asosida e’lon qilish. Hozirda yillik va yarim yillik hisobotlar, tanlov savdolari va davlat xaridlari turli qamrovda berilgani sababli ularni solishtirish qiyin. Yagona tizim turli davrlardagi natijalarni to‘g‘ri taqqoslash imkonini beradi.

Ikkinchi yo‘nalish — tejalgan mablag‘ning hisoblanish usulini ochiq ko‘rsatish. Tejash boshlang‘ich narx va shartnoma qiymati farqiga asoslansa, boshlang‘ich narxning to‘g‘ri belgilanishi natijaning ishonchliligini belgilaydi. 480-son qaror [7] aynan shu muammoni hal etishga qaratilgan.

Uchinchi yo‘nalish — ma’lumotlarni hududlar, buyurtmachilar, xarid usullari va tovar guruhlari kesimida e’lon qilish. Rasmiy portal [8] va byudjet tashkilotlarining xarid rejalari [19] bunday tahlil uchun axborot bazasini tashkil etadi.

To‘rtinchi yo‘nalish — raqobatga zid harakatlarni elektron monitoring orqali erta aniqlash. Xalqaro tajribada kelishilgan savdolarni takliflar o‘rtasidagi noodatiy o‘xshashliklarni tahlil qilish orqali aniqlash keng qo‘llaniladi [16; 17].

Beshinchi yo‘nalish — manfaatlar to‘qnashuvi va affillangan ishtirokchilar ishtirokidagi xaridlarni statistik nazorat qilish. Ta’lim tashkilotlarida aniqlangan bunday shartnomalar [15] bu yo‘nalishning amaliy ahamiyatini ko‘rsatadi.

Oltinchi yo‘nalish — samaradorlikni faqat narx bilan emas, sifat va shartnoma ijrosi bilan birga baholash. Arzon narxda xarid qilingan uskuna tez ishdan chiqsa yoki qo‘shimcha ta’mirlash talab etsa, dastlabki tejamning bir qismi keyinchalik sarflanadi. Shu sababli tejalgan mablag‘, xarid sifati va shartnoma ijrosi birgalikda baholanishi kerak [2; 20].

Yettinchi yo‘nalish — yashil xaridlar bo‘yicha natijaviy ko‘rsatkichlarni joriy etish. Yashil xaridlarning jami xaridlardagi ulushi bilan bir qatorda, xarid qilingan mahsulotlarning energiya samaradorligi, xizmat muddati va foydalanish xarajatlari ham kuzatilishi lozim [18; 20].

Takliflar

Davlat xaridlari statistikasini takomillashtirish uchun, avvalo, asosiy ko‘rsatkichlarni yagona metodologiya asosida shakllantirish va har chorakda e’lon qilib borish maqsadga muvofiq. Bu yillik va yarim yillik ma’lumotlarni taqqoslash muammosini bartaraf etadi va xarid samaradorligidagi o‘zgarishlarni o‘z vaqtida ko‘rish imkonini beradi.

Ikkinchidan, tejalgan mablag‘ning hisoblash usulini aniq ko‘rsatish va uni nafaqat jami xaridlarga, balki raqobatli xaridlar hajmiga nisbatan ham e’lon qilish kerak. Bunda raqobatli xaridlar qiymati har yil uchun alohida keltirilishi zarur.

Uchinchidan, Raqobat qo‘mitasi tomonidan o‘rganilgan xaridlarni tanlash mezonlarini ochiq ko‘rsatish va buzilishlarni butun xaridlar hajmiga nisbatan baholash imkonini beradigan ko‘rsatkichlarni joriy etish lozim.

To‘rtinchidan, raqobatga zid harakatlarni erta aniqlash uchun elektron monitoring va ma’lumotlar tahlili imkoniyatlarini kengaytirish kerak.

Beshinchidan, xarid natijalarini baholashda tejalgan mablag‘ bilan birga mahsulot sifati, xizmat muddati va shartnoma ijrosini hisobga oladigan ko‘rsatkichlar tizimini ishlab chiqish zarur.

Oltinchidan, yashil xaridlar bo‘yicha ekologik samaradorlikni baholaydigan ko‘rsatkichlarni joriy etish va ma’lumotlarning ochiqligini oshirib, tadqiqotchilar uchun ulardan foydalanishni qulaylashtirish maqsadga muvofiq.

Xulosa

O‘zbekistonda davlat xaridlarini statistik tahlil qilish davlat mablag‘laridan qanchalik samarali foydalanilayotganini baholashning muhim vositasidir. Tadqiqot natijalari xaridlarning hajmi katta ekanini (2024-yilda 248,6 trln so‘m) va uning yarmidan ko‘pi (2026-yil birinchi yarim yilligida 61 foizi) korporativ buyurtmachilarga tegishli ekanini ko‘rsatdi.

Tejalgan mablag‘lar jami xaridlarning 4–6 foizini, 2026-yil birinchi yarim yilligida raqobatli xaridlarning esa taxminan 6,9 foizini tashkil etdi. Raqobat qo‘mitasi 2025-yilda 28 304 ta raqobatga zid harakatni aniqlagan, bu xarid shartlari va savdo tartibini nazorat qilishni kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi. Biroq bu ko‘rsatkich tanlab o‘rganilgan xaridlarga tegishli bo‘lgani uchun uni butun tizimga ko‘chirib bo‘lmaydi.

Yashil xaridlar 2024-yilda jami xaridlarning qariyb beshdan bir qismini tashkil etgan. 2030-yilgacha belgilangan maqsadlarga erishish uchun yil sayin haqiqiy natijalarni rejalar bilan solishtirib borish talab etiladi.

Kelgusida davlat xaridlari statistikasini yagona metodologiya, ochiq hisoblash usuli va hududiy hamda tarmoq kesimidagi ma’lumotlar bilan boyitish xaridlar tizimining shaffofligi, raqobatbardoshligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 22-apreldagi O‘RQ-684-son “Davlat xaridlari to‘g‘risida”gi Qonuni. https://lex.uz/docs/-5382974
2. OECD. (2023). Public Procurement Performance: A Framework for Measuring Efficiency, Compliance and Strategic Goals. OECD Public Governance Policy Papers, No. 36. https://doi.org/10.1787/0dde73f4-en
3. OECD. (2023). Managing Risks in the Public Procurement of Goods, Services and Infrastructure. OECD Public Governance Policy Papers, No. 33. https://doi.org/10.1787/45667d2f-en
4. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2025-yil 7-fevral). “2024-yilda davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yuzasidan amalga oshirilgan ishlar va erishilgan natijalar to‘g‘risida”. https://gov.uz/oz/imv/news/view/35827
5. O‘zbekiston Respublikasi Sanoat kooperatsiyasi va davlat xaridlari agentligi. (2026). “Agentlikning 2026-yil birinchi yarim yillik faoliyati yakunlariga bag‘ishlangan matbuot anjumani”. https://gov.uz/oz/icppa/news/view/199222
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 26-dekabrdagi PF-259-son “Davlat xaridlari tizimida raqobat muhiti va shaffoflikni ta’minlash bo‘yicha navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni. https://lex.uz/uz/acts/-7952218

7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 8-sentabrdagi 480-son “Davlat xaridlari qiymatini baholashning shaffof tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. https://lex.uz/docs/-8462556
8. O‘zbekiston Respublikasi hukumati. “Davlat xaridlari”. https://gov.uz/oz/pages/davlat_xaridlari
9. UNCITRAL. (2011). Model Law on Public Procurement. https://uncitral.un.org/en/texts/procurement/modellaw/public_procurement
10. World Bank. Government Analytics Using Procurement Data. https://www.worldbank.org/en/publication/government-analytics/administrative-data
11. OECD. Integrity in Public Procurement. https://www.oecd.org/en/topics/integrity-in-public-procurement.html
12. OECD. (2015). Recommendation of the Council on Public Procurement. https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0411
13. UNCITRAL. (2012). Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law on Public Procurement. https://uncitral.un.org/en/texts/procurement/modellaw/public_procurement/guide
14. O‘zbekiston Respublikasi Raqobatni rivojlantirish va iste’molchilar huquqlarini himoya qilish qo‘mitasi. (2024-yil 11-yanvar). “Raqobat qo‘mitasi tomonidan davlat xaridlari sohasida nazoratni ta’minlash yuzasidan amalga oshirilgan ishlar”. https://raqobat.gov.uz/uz/raqobat-qomitasi-tomonidan-davlat-xaridlari-sohasida-nazoratni-taminlash-yuzasidan-amalga-oshirilgan-ishlar/
15. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. Ta’lim tizimiga oid hisobotlar sahifasi. https://www.digital.gov.uz/oz/edu/pages/hisobotlar
16. OECD. (2016). Fighting Bid Rigging in Public Procurement: Report on Implementing the OECD Recommendation. https://doi.org/10.1787/57b223af-en
17. OECD. (2025). Implementing the OECD Recommendation on Public Procurement in OECD and Partner Countries. https://www.oecd.org/en/publications/implementing-the-oecd-recommendation-on-public-procurement-in-oecd-and-partner-countries_02a46a58-en/full-report.html
18. United Nations Statistics Division. Sustainable Development Goal 12, Target 12.7: Sustainable Public Procurement. https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Goal=12&Target=12.7
19. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. “Davlat byudjeti va byudjet tashkilotlari hisobidan xarid qilinishi rejalashtirilgan tovarlar, ishlar va xizmatlar to‘g‘risidagi ma’lumotlar”. https://digital.gov.uz/oz/digital/sections/view/1633
20. OECD. (2021). Integrating Responsible Business Conduct in Public Procurement. https://www.oecd.org/en/publications/integrating-responsible-business-conduct-in-public-procurement_02682b01-en.html